

raadsvoorstel

Zaaknummer 2418023
Te behandelen door G.E. Visser

Onderwerp: Inrichtingsvoorstel Kleiput - Driemarkweg
Pagina 1 van 5

Aan de raad,

Inleiding

In 2018 stelde de gemeenteraad de Gebiedsvisie Molenveld vast. Eén van de doelstellingen uit deze visie was meer biodiversiteit in het gebied creëren. Door de, in het gebied gelegen, kleiput te herinrichten door middel van verondiepen en het aanleggen van glooiende oevers werd meer biodiversiteit verwacht. Naast de natuurwinst genereerde de verondieping financiële middelen (door het afzetten van grondoverschotten) die ingezet zouden worden voor de gebiedsontwikkeling Molenveld. Het einddoel van het herinrichtingsproject kleiput was het streven naar een ondiepe plas (ofwel, watertype M11).

Voor de verondieping is de Nota Bodembeheer Driemarkweg en bijbehorend herinrichtingsplan Kleiput Driemarkweg door het Waterschap Rijn en IJssel (WRIJ) vastgesteld. Deze Nota Bodembeheer is de basis voor de verondieping met toepassing van licht verontreinigde (klasse industrie) grond. In 2018 is gestart met de verondieping.

In december 2020 is door het college van B&W besloten de verondieping te stoppen. Directe aanleiding was een overtreding omdat er partijen grond waren toegepast die ten onrechte niet op PFAS waren gecontroleerd. Deze overtreding en de aanhoudende onrust was de reden om het herinrichtingsplan Kleiput Driemarkweg te heroverwegen.

Nu ligt de 'Notitie Kleiput Winterswijk' voor; een nieuw en gedragen inrichtingsvoorstel voor de kleiput. Dit plan is het resultaat van intensief overleg met de klankbordgroep Kleiput. Deze klankbordgroep bestaat uit leden van de Actiegroep Behoud Kleiput (ABK), afgevaardigden uit de buurt, WRIJ en de gemeente, ondersteund door adviesbureau TAUW. De grootste wijziging ten opzichte van het oorspronkelijke herinrichtingsplan is dat niet verder verondiept wordt, circa 4.950 m³ licht verontreinigde grond uit de kleiput wordt verwijderd en alleen een natuurvriendelijke oever aan de zuidwestzijde wordt aangelegd.

Het project Kleiput staat op de 'Lijst grote projecten'. Hierbij is toegezegd dat de gemeenteraad een besluit zal nemen over het inrichtingsvoorstel voor de kleiput.

Meer achtergrondinformatie is te vinden in bijlage 1. De notitie met de uitwerking van het inrichtingsvoorstel is opgenomen in bijlage 2 bij dit voorstel.

Voorstel

1. In te stemmen met het inrichtingsvoorstel van de kleiput waarbij een deel van de licht verontreinigde grond uit de kleiput wordt verwijderd en een natuurvriendelijke oever wordt aangebracht.
2. Het incidenteel aanvullend benodigde budget van €200.000,- ten behoeve van de afronding van het project kleiput ten laste te brengen van de algemene reserve.

Relatie met (huidig) beleid

N.v.t.

Beoogd(e) effect(en)

Door dit voorstel uit te voeren, wordt de volgende stap gezet in het afronden van het project Kleiput. Het effect is een kleiput met meer natuurwaarde en biodiversiteit en een verbeterde waterkwaliteit door de natuurvriendelijke oever.

Argumenten

1.1. De biodiversiteit/natuurwaarde door de natuurvriendelijke oever in en om de plas wordt vergroot.

Hierover hebben wij ons laten adviseren door onderzoeksbureau TAUW en is de input vanuit de klankbordgroep gebruikt (zie bijlage 2). Op dit moment heeft de kleiput aan alle kanten oevers die steil het water inlopen. In dit soort oevers is het voor oever- en waterplanten moeilijk om een plek te vinden.

Daarom zie je op deze plekken haast geen rietkragen in de plas. De natuurvriendelijke oever is ingedeeld in verschillende zones. De indeling is gebaseerd op de 'Handreiking Natuurvriendelijke Oevers' (STOWA 2009). Door oevers te creëren die geleidelijk aflopen onder water, ontstaat er veel ruimte voor oeverplanten zoals riet en lisdodde maar ook voor onderwaterplanten. Die zijn erg belangrijk als zuurstofproducent in het water. Ook kunnen er allerlei beestjes op en tussen groeien. Oeverplanten zijn tevens belangrijk als schuilplaats voor vissen.

Uit onderzoek blijkt hoe groter de ondiepe zones in het water, des te meer natuurwinst boven en onder water. In het voorstel worden extra landtongen gecreëerd in de aan te leggen oever. Hierdoor wordt de lengte van de natuurvriendelijke oever vergroot waardoor plantengroei mogelijk is. Dit heeft een gunstig effect op de biodiversiteit/natuurwaarde.

Het toepassen van licht verontreinigde grond mag alleen als sprake is van nuttige toepassing (Besluit bodemkwaliteit en Nota Bodembeheer Driemarkweg). Omdat de natuurwaarde in dit geval toeneemt, is er sprake van een nuttige toepassing.

1.2. De waterkwaliteit van de plas verbetert.

Meer planten, en daaruit volgend meer beestjes, hebben een positief effect op de waterkwaliteit. Een brede zone waarin plantengroei mogelijk is, heeft een zuiverende werking op de plas en zorgt voor het afvangen van nutriënten en het inbrengen van zuurstof. Daarmee wordt de waterkwaliteit van de plas positief beïnvloed en worden toekomstige waterkwaliteitsproblemen zoals bijvoorbeeld blauwalg hopelijk voorkomen.

1.3 Dit voorstel wordt door de gehele klankbordgroep gedragen.

Het voorstel om een deel van de ingebrachte licht verontreinigde grond uit de kleiput te verwijderen en een natuurvriendelijke oever aan te brengen, is tot stand gekomen door intensief overleg met de klankbordgroep. In dit proces zijn verschillende varianten voor de inrichting van de kleiput naast elkaar gezet.

Voor een goede vergelijking zijn de ontwerpen door onderzoeksbureau TAUW in kaart gebracht. Ook is per variant de meerwaarde voor waterkwaliteit en biodiversiteit bepaald. Dit heeft geresulteerd in het gezamenlijk gedragen voorliggend voorstel voor de inrichting.

1.4. Deze inrichting voldoet aan de uitgangspunten van de klankbordgroep.

Tijdens de klankbordgroep zijn verschillende uitgangspunten vastgesteld (zie bijlage 1), waaronder:

1. De inrichting moet de natuurwaarde/biodiversiteit van de kleiput (en omgeving) versterken;
2. De inrichting heeft geen negatieve effecten ten aanzien van water- en bodemsysteem en de omgeving;
3. De herinrichting moet minimaal zijn en plaatsvinden binnen de voetafdruk van de huidige landtong (daar waar de klasse industriegrond is toegepast). De rest van de plas moet met rust worden gelaten;
4. Voor de herinrichting wordt zoveel mogelijk gebruikt gemaakt van de eerder ingebrachte klasse industriegrond;
5. Een voldoende dikke afdeklaag (1 meter) van schone grond, dit voorkomt dat vanuit de eerder ingebrachte klasse industriegrond ongewenste stoffen in de plas komen, ook wel nalevering genoemd;
6. Voor deze afdeklaag gaat de voorkeur uit naar gebiedseigen leemrijke/kleiachtige grond, bijvoorbeeld uit de bovengrond van de nabijgelegen Wienerberger groeve;
7. Bij de inrichting van de natuurvriendelijke oever moet rekening worden gehouden met de reikwijdte van onderhoudsmachines zodat het onderhoud vanaf de oever kan plaatsvinden;
8. De cultuurhistorische waarde van de kleiput moet zichtbaar blijven

Het voorliggende inrichtingsvoorstel voldoet aan bovenstaande uitgangspunten.

1.5. Het overgrote deel van de ingebrachte licht verontreinigde grond kan in de plas blijven liggen en hergebruikt worden.

Uit een berekening (bijlage 3) blijkt dat voor het gekozen voorstel circa 4.950 m³ lichtvervuilde grond verwijderd moet worden. Het overgrote deel van de reeds 39.500 m³ toegepaste grond kan in de plas blijven liggen en dienen als ondergrond voor de natuurvriendelijke oever. Het hergebruik van deze grond is een duurzame oplossing dan het volledig verwijderen en afvoeren van de grond uit de kleiput. Door hergebruik hoeft er minder grond te worden afgevoerd wat resulteert in lagere emissies (door ontgraven en transport).

Het volledig verwijderen en afvoeren van de toegepaste 39.500 m³ grond is bovendien onwenselijk omdat:

- In dit geval geen natuurvriendelijke oever wordt gerealiseerd, waardoor ook geen sprake is van meer biodiversiteit/natuurwaarde;
- Er dan geen verbetering van de waterkwaliteit wordt verwacht, maar juist verstoring en vertroebeling van het water ontstaat door de grote hoeveelheid klasse industriegrond die verwijderd moet worden. Het aanbrengen van een voldoende dikke afdeklaag voorkomt deze verstoring (zie punt 5 bij paragraaf 1.4);

- De afvoerkosten (inclusief transport- en acceptatiekosten) alleen al circa €2,6 miljoen bedragen.

2.1 Het huidige budget van €361.195,- is niet toereikend voor de uitvoering van het project

Voor de uitvoering van dit voorstel zijn twee scenario's mogelijk hoe om te gaan met de 4.950 m3 licht verontreinigde grond die wordt verwijderd, namelijk:

1. De verwijderde grond met Japanse Duizendknoop meteen afvoeren
In deze variant wordt ervan uitgegaan dat de grond Japanse Duizendknoop bevat. Het afvoeren van grond met Japanse Duizendknoop is kostbaar. Voor deze berekening is uitgegaan van een project in Ewijk waarbij deze grond wordt geaccepteerd. Het voordeel van dit scenario is dat het project direct kan worden afgerond en dat de gemeente geen grond voor een langere periode hoeft op te slaan. De totale kosten voor deze variant is € 757.000,00 (zie bijlage 3).
2. De verwijderde grond op het gronddepot opslaan en Japanse Duizendknoop bestrijden
Klasse industriegrond zonder Japanse Duizendknoop kan gebruikt worden voor andere projecten of in ieder geval tegen lagere kosten worden afgevoerd. Daarom wordt in deze variant de grond niet meteen afgevoerd, maar eerst onderzocht of deze Japanse Duizendknoop bevat. Als dit het geval is, wordt dit bestreden op het gemeentelijk gronddepot. Voor de bestrijding van de Japanse Duizendknoop wordt momenteel uitgegaan van de techniek waarbij de grond voor vijf jaar wordt afgedekt zodat de Japanse Duizendknoop afsterft. In de kostenpost onvoorzien is rekening gehouden met de mogelijke bestrijding. Grond op het gemeentelijk gronddepot opslaan kost circa €30.000 (acceptatiekosten van €6 per m3). Na vijf jaar ligt 4.950 m3 klasse industriegrond opgeslagen op het gemeentelijk gronddepot. Wat daarna met deze grond gebeurt, is nog onbekend. Mogelijk worden hiervoor nog transportkosten en afvoerkosten gemaakt. In het meest gunstige geval kan deze grond verkocht worden aan een (al dan niet eigen) project, waarmee opbrengsten kunnen worden gegenereerd. Omdat dit nog onbekend is, is hiervoor een post p.m. opgenomen. Het laden van de grond uit het gronddepot is reeds meegenomen in de berekening. De totale kosten voor deze variant is: € 426.000,00 (zie bijlage 3).

Het advies is om uit te gaan van scenario 2.

Naast deze kosten van de uitvoering dient ook budget van €115.000 beschikbaar te zijn voor het volgende:

- Begeleiding bij het opstellen van een uitvoeringsplan, een bestek en bij de daadwerkelijke uitvoering;
- Begeleiding bij het vergunningstraject (bijvoorbeeld ontheffing Wet Natuurbescherming, aanvraag wijziging Nota bodembeheer Driemarkweg);
- Opstellen monitoringsplan en uitvoering monitoringsplan;
Om inzicht te krijgen in de waterkwaliteit van de plas heeft onderzoeksbureau TAUW, in samenwerking met het WRIJ, dr.ir. M. Lurling en gemeente, een monitoringsplan opgesteld. Dit plan is essentieel om antwoord te kunnen krijgen of de plas na de geplande inrichtingsmaatregelen (het aanbrengen van de natuurvriendelijke oever) beter ecologisch functioneert en of de waterkwaliteit is verbeterd;
- Onderhoud en beheer van de natuurvriendelijke oever voor aankomende jaren.

Op dit moment resteert een budget van €361.195,-. Dit is onvoldoende om alle werkzaamheden uit te voeren. Daarom wordt voorgesteld een aanvullend budget van €200.000,- beschikbaar te stellen voor de afronding van dit project (zie bijlage 4).

Kanttekening:

1.1. Geen grond uit de kleiput verwijderen is een alternatief scenario.

Een alternatief scenario is om alle toegepaste grond in de kleiput te laten liggen. Dit leidt tot een besparing op kosten voor het afvoeren en transporteren van de grond. Dit scenario wordt echter niet geadviseerd.

Het Besluit Bodemkwaliteit schrijft voor dat de toepassing van licht verontreinigde grond een nuttige functie moet hebben. In dit scenario is uitsluitend extra land gecreëerd, waardoor geen sprake is van natuurwinst en verbetering van de waterkwaliteit. Het scenario voldoet daarmee niet aan het Besluit Bodemkwaliteit en is juridisch niet houdbaar. De landtong kan daarom niet ongemoeid blijven.

In ieder geval moet een natuurvriendelijke oever worden gerealiseerd en de licht verontreinigde grond worden afgedekt, zodat natuurwinst en verbetering van de waterkwaliteit worden bereikt. Dit zou kunnen door alle ingebrachte grond af te dekken. De consequentie hiervan is dat door het afdekken en realiseren van een natuurvriendelijke oever met alle ingebrachte grond, de oever groter is dan de footprint van de huidige landtong. Dit is in strijd met uitgangspunt 2 van de randvoorwaarden vanuit de klankbordgroep (zie paragraaf 1.4. bij argumenten.). Daarnaast is het landschappelijk ongewenst dat de huidige landtong volledig land blijft (zie uitgangspunt 8 paragraaf 1.4 bij argumenten).

1.2. De nota bodembeheer Driemarkweg moet juridisch worden gewijzigd door het Waterschap Rijn en IJssel.

Omdat de verondieping voortijdig is beëindigd en het streefbeeld zoals opgenomen in de Nota Bodembeheer Driemarkweg daardoor niet meer haalbaar is, dient deze nota juridisch te worden gewijzigd bij het Waterschap Rijn en IJssel. Deze procedure kan pas in gang kan worden gezet nadat de gemeenteraad een besluit heeft genomen over het inrichtingsvoorstel. De gewijzigde Nota Bodembeheer Driemarkweg zal door het WRIJ ter inzage worden gelegd, met de bijbehorende juridische procedure.

Vanuit het waterschap is een principe-uitspraak gedaan dat zij positief tegenover het inrichtingsvoorstel staan. De wijziging dient echter nog formeel te worden ingediend en beoordeeld. Over dit onderwerp heeft op 21 november 2025 bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen het waterschap en de gemeente.

Financiële paragraaf incl. subsidiekansen en financiële risico's

Voor het aanvullend incidenteel benodigde bedrag van €200.000,- is geen dekking gevonden binnen de begroting. Voorgesteld wordt dit ten laste te brengen van de algemene reserve en dit bij de 1e Prognose 2026 in de begroting 2026 te verwerken. Voor de verdere onderbouwing wordt verwezen naar paragraaf 2.1. onder Argumenten.

In oktober 2025 is bij de provincie Gelderland een subsidieaanvraag 'Landschap en Biodiversiteit' aangevraagd. Het subsidiebedrag was maximaal €200.000,-. De toekenning vond plaats op basis van een lotingssysteem. De aanvraag van de gemeente Winterswijk is op plaats 29 geëindigd. In december 2025 heeft de gemeente een afwijzende beschikking ontvangen. Zodra in 2026 een nieuwe subsidieronde wordt opengesteld, zal een nieuwe aanvraag worden ingediend.

Juridische aspecten/wet- en regelgeving

Door het nieuwe inrichtingsvoorstel moet een verzoek tot wijziging van de Nota Bodembeheer Driemarkweg worden ingediend bij het Waterschap Rijn en IJssel. De gewijzigde Nota Bodembeheer Driemarkweg zal door het WRIJ ter inzage worden gelegd, met de bijbehorende juridische procedure. Vanuit het waterschap is een principe-uitspraak gedaan dat zij positief tegenover het inrichtingsvoorstel staan. De wijziging dient echter nog formeel te worden ingediend en beoordeeld. Over dit onderwerp heeft op 21 november 2025 bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen het waterschap en de gemeente.

Aspecten van duurzaamheid

N.v.t.

Communicatie/betrokkenenparagraaf

Na de stopzetting van de verondieping is de klankbordgroep Kleiput ingesteld. In deze klankbordgroep zijn vertegenwoordigd: de Actiegroep Behoud Kleiput (ABK), omwonenden, Waterschap Rijn en IJssel, onderzoeksbureau TAUW en de gemeente. Binnen deze groep is in de afgelopen jaren intensief gesproken over mogelijke scenario's voor de afronding van de kleiput. Dit leidde aanvankelijk niet tot een gezamenlijk voorstel. De gemeente heeft destijds het advies van onderzoeksbureau AKWA/Bware gevolgd. Echter bleek de uitvoering hiervan niet wenselijk te zien (bijlage 1).

Om die reden zijn in 2023 de gesprekken met de klankbordgroep opnieuw opgestart en is onderzoeksbureau TAUW betrokken bij het proces. Eerder liepen de ideeën nog uiteen, uiteindelijk is de klankbordgroep erin geslaagd toe te werken naar een voorstel dat door alle betrokken partijen wordt onderschreven.

De resultaten van de monitoring worden (ook in de toekomst) gedeeld met deze klankbordgroep.

De klankbordgroep blijft in het vervolgproces betrokken.

Voor het collegebesluit zijn Stichting Landschap en Kastelen (eigenaar van het aangrenzende perceel) en de oehoewerkgroep geïnformeerd over het voorgenomen besluit.

Na een positief besluit worden de volgende communicatiemiddelen ingezet:

- Een persgesprek samen met (een afvaardiging) van ABK en buurt;
- Een persbericht (zie bijlage 5);
- Een informatiebrief aan de buurt (zie bijlage 6).

Na het besluit van de gemeenteraad worden de volgende partijen geïnformeerd en waar nodig betrokken bij het vervolgproces:

- ABK;
- De buurt;
- Stichting Landschap en Kastelen;
- De oehoewerkgroep;
- Waterschap Rijn en IJssel.

Zodra het uitvoeringsplan gereed is en de uitvoerder bekend, zijn we voornemens een informatiebijeenkomst te organiseren voor de buurt en overige betrokkenen.

Relatie met andere besluitvorming/andere projecten

N.v.t.

Vervolgprocedure/evaluatie

Voorlopige planning:

Datum	Wat
Maart 2026	Indienen wijziging nota bodembeheer Driemarkweg bij WRIJ
Maart - mei 2026	Opstellen uitvoeringsplan door TAUW en aanbesteding aannemer
Mei – juli 2026	Voorbereiding werkzaamheden (o.a. vergunningstraject, participatie)
September – december 2026	Uitvoering afronding kleiput (door de aanwezigheid van de oehoe kunnen de werkzaamheden waarschijnlijk niet aaneengesloten plaatsvinden)
December 2026-2031	Beheer en uiteindelijk afvoeren grond vanaf het gronddepot

Winterswijk, 27 januari 2026

Burgemeester en Wethouders van Winterswijk,

de secretaris,

de burgemeester,

B. Freriks-ten Hagen

A.M.M. Jetten